

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÄJER LAJOS.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám.

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hóra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 253. szám.

Szerda, nov. 4.

A kereskedelmi költségvetés.

— nov. 4.

A képviselőház pénzügyi bizottsága a jövő évi állami költségvetés tárgyalása során, tegnapi ülésében, mint azt már jelentettük, a kereskedelmi tárca költségvetését tárgyalta.

Az ülésen Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a vita közben nyilatkozott tárcája ügyeiről s nyilatkozatában bepillantást engedett a jövő terveibe.

Ezek között az államvasutakról szólván, rámutatott, hogy az ott jelenleg uralkodó bajok orvoslását a költségvetésbe fölvetett több, mint százmillió befektetéssel célozza. Amikor ezek a befektetések tényleg megtörténnek, remélhető azok eredményeképp a bajok csökkenése. Az adminisztráció reformja — melyet régóta alapos tárgyalás készít elő — küszöbön van. Célja a szolgálat nagymérvű egyszerűsítése és gyorsítása. Jelezte, hogy ez azért nem teszi olcsóbbá az adminisztrációt, mert a decentralizáció mindig költségesebb, de célszerűbb és üzletszerűbb is. A sokat hangoztatott fiúmei vasúti összeköttetésre nézve azt mondta, hogy erre minden elő van már készítve. Egyelőre nem a második sínpár lefektetése szükséges, hanem a fiúmei pályaudvar kibővítése. Erre nézve készek a tervek és azokat meg is valósítják. A Karszt vidékén villamos vasúttal fogják a forgalom lebonyolítását elősegíteni.

Az ipari ügyeknél szólt az ipari segélyadásokról s kifejtette, hogy álláspontja ebben az, hogy olyan gyárakat segélyezzenek, amelyek olyan cikkeket gyártanak, amelyeket eddig külföldről hoztak be. Az ipari oktatást mindjobban

és jobban viszi előre és ha nem tehet meg mindent, az nem az ő akaratán, de a pénzügyi nehézségeken muli.

Előadta tovább a miniszter, hogy a kormány kinevezése óta 1906. április 8-tól 1908. október 1-ig ipari célokra összesen 31,160,000 koronát áldozott, amelyből a gyáriparra kerekén 26,259,000, kisipari célokra 3,800,000, háziiparra 770,000, ipari ösztöndíjakra 330,000 korona esett. Különösen kiemeli, hogy a kisiparra az előző kormány által engedélyezett 800,000 korona körül mozgó évi összeggel szemben az évi emelkedés oly jelentékeny, hogy a lefolyt 1907. évben 1,800,000 koronát fordított arra a kormány.

Ami az ipartelepek helyének a megválasztását illeti, a helyzet meglehetősen nehéz, mert ellentétes érdekek állanak egymással szemben. Figyelembe szokták venni, hogy az egyes városok milyen előnyöket nyújtanak a létesítendő telepnek. A nemzetiségi vidékeken elhelyezett gyáraknak is megvannak az előnyeik, mert egyes ily ipartelepek valóságos kolóniái a magyarságnak, sajnálja, hogy a vízierők felett való rendelkezés nem tartozik a ressortjába. Rendkívül fontosnak tartaná iparfejlesztés szempontjából a vízierők államosítását, mert azt nem helyesli, hogy az egyes gazdák kézpénzben kapjanak támogatást, hanem sokkal praktikusabb lenne, ha az ipartelepek a hajtóerőt kapnák ingyen.

Nyilatkozataiban általában a miniszter ezúttal is azt hangsúlyozta, hogy ő azzal az elhatározással foglalta el a kereskedelmi miniszteri széket, hogy Magyarország gazdasági függetlenségét megeremítse és — mint mondotta — ő elkövet mindent, hogy ezt a célt lépésről-lépésre megköze-

litse és megvalósítsa, Hogy mennyiben sikerült ez neki eddig, arról nem szólt, de bizonyára mindenki szívből kívánja neki a teljes sikert.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 3/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délután gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

A szabad iskola november havi előadásai a következők:

November hó 4-én fél 8-tól fél 9-ig Magyar irodalom; fél 9-től fél 10-ig Fizika.

November 7-én fél 8-tól fél 9-ig Történelem; fél 9-től fél 10-ig Gazdasági földrajz.

November 11-én fél 8-tól fél 9-ig Történelem; fél 9-től fél 10-ig Gazdasági földrajz.

November 14-én fél 8-tól fél 10-ig Magyar irodalom.

November 18-án fél 8-tól fél 9-ig Fizika; fél 9-től fél 10-ig Gazdasági földrajz.

November 21-én fél 8-tól fél 9-ig Történelem; fél 9-től fél 10-ig Gazdasági földrajz.

November 25-én fél 8-tól fél 9-ig Történelem; fél 9-től fél 10-ig Magyar irodalom.

November 28-án fél 8-tól fél 9-ig Fizika; fél 9-től fél 10-ig Nemzetgazdaságtan.

November 9. Közig. bizottság ülése.

— Meng József kitüntetése. Megirtuk már, hogy a király Meng József zárcsai körjegyzőnek hosszú évi buzgó szolgálata elismerésül a koronás arany érdemkeresztet adományozta. Az érdemkereszt ma érkezett meg Bécsből a főispánhoz és Steinbach Antal járási főszolgabíró a napokban fogja azt ünnepélyesen átadni a kitüntetett jegyzőnek.

— Pénzügyi kinevezések. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Kölcsey Dezső pénzügyi fogalmazót pénzügyi segédtitkárrá végleges minőségben,

A „TORONTÁL“ tárcája.

Az elveszett szó.

Történt egyszer, hogy egy nagyon kegyetlen tündér, szép, mint a virág, gonosz, mint a kigyó, feltette magában, hogy boszut áll egy nagy ország összes lakosságán.

Hol volt ez az ország? A hegyek közt, a síkságon, a folyó partján, vagy tenger mellett? Nem szól róla a történelem. Talán annak a királyságnak a szomszédságában, hol a varrólányok nagyon ügyesek holdakkal és csillagokkal himezni tele a királyok ruháit.

És ugyan minő sérelem érte a tündért? Erről sem szól a rege. Talán nem hívták meg a király leánykájának a keresztelőjére. Bármily véleményekkel legyenek is e két pontra nézve, legyenek meggyőződve róla, hogy nagyon dühös volt.

Első pillanatban azt gondolta, hogy jó lesz talán az összes palotákat felgyújtatni az összes gunyhókkal együtt, az ezer meg ezer apró manók által, kik apródokul szolgáltak neki, vagy elhervasztani az összes orgonavirágokat és rózsákat, vagy csunyákká és vénékké tenni az összes fiatal leányokat. Meghagyhatta volna a napnak, hogy tegyen kerülő utat s ne haladjon el az utalt ország fölött; megparancsolhatta volna a viharoknak, hogy tépjék ki tövestől a fákat s dönték halomra az épületeket.

De mindennél gyalázatosabb tervet eszelt ki! Mint a tolvaj, akinek épen nem sietős a dolga, a legdrágább ékszert választja ki a szekrényből, kitörölte a férfiak és nők emlékezetéből ezt az isteni szót: „Szeretlek“ s a gaszágot elkövetve, kaján nevetéssel, mely borzasztóbb lett volna a sátán röhögésénél, ha nem lettek volna a leg-rózsásabbak az ajkai, osont tova.

Eleinte alig vettek észre a nők s a férfiak a sérelmet, amely rajtuk esett. Érezték, hogy hiányzik nekik valami, de nem tudták, hogy mi.

A jegyesek, kik találkát szoktak adni egymásnak esténként a csipkerózsabokrok alatt, a házaspárok az ablakba kikönyökölve, hirtelen félbe-félbe szakították az egymás nézését vagy a eszokolozást; érezték, hogy valami megszokott szót akarnak egymásnak mondani és fogalmuk sem volt róla, hogy mi lehet ez a szó; megdöbbsentek, nyugtalanokdáltak; nem kérdezősködtek egymástól, mert nem tudták volna, hogy mit is kérdezzenek, olyan alaposan kiment az eszökből a drága szó.

De még nem szenvedtek tulságosan mitatta, miután annyi más szóban és gyöngédségben lelhetek vigaszt. De fájdalom, végre mely levertség fogta el őket! Hasztalan imádták egymást, hasztalan szólították a legkedvesebb neveken; nem érték be azzal a tudattal, hogy minden kéj benne van a csókban, rem az esküdzésekkel, hogy készek meghalni, a férfi a nőért, a nő a férfiéért, „lelkemnek, üdvömmnek, édes mindenemnek“ nevezgetni egymást.

Ösztönszerű szükségét érezték, hogy egy más, minden szónál edesebb szót ejtsenek ki és halljanak s az elragadtatás keserű emlékével, mely bennök lakozott, aggodalom fogta el őket, hogy sohasem ejthetik ki és soha sem hallják többé azt a szót.

A levertséget civódások követték. A szerelmes lányka tökéletlennek érezvén a boldogságot a vallomás miatt, mely a leghőbb ajkaknak is meg van a jövőben tiltva, követelte a kedvesétől és ez amattól, — a nélkül, hogy mondaná, mondani tudná, hogy mit — azt az egyetlen dolgot, amit egyik sem adhatott a másiknak.

Kölcsönösen hidegséggel, csalfasággal vádolták egymást, nem hittek a gyöngédségben, mely nem ugy volt kifejezve, amint ők akarták volna.

Ugy, hogy a jegyesek csakhamar megszűntek találkát adni egymásnak a virágos csipkerózsabokrok alatt s a házastársi szobákban is csak hideg csevegések voltak hallhatók a karosszékekben, melyek sehogy sem akartak egymáshoz közeledni.

Lehet-e ott öröm, ahol nincs egy csipetke szerelem? Háboruk által tönkretéve, pestistől elpusztítva nem lett volna oly vigasztalan az ország, melyet a tündér ki nem állhatott, mint a minővé az elfelejtett szó miatt lett.

És volt ebben a szerencsétlen országban egy poéta, kit valóban sajnálatraméltónak mondhatunk. Nem mintha szép kedvese lett volna s

INGYENES DIABOLO SZÉTOSZTÁS.

Szombaton, 1908. nov. 7-én, csak délután 3-5 óráig minden gyermek egy ingyen diabolo kap, aki érte jön.

Benó Testvérek ezelőtt Kokits A. F. rövid-, divat- és játékaru kereskedés „A pillangóhoz“ Nagybecskerek.

(988-3.8)

Kolos Elemér sátoraljai pénzügyi számtisztet pedig állami végrehajtóvá ideiglenes minőségben a nagybecskereki pénzügyigazgatóságához kinevezte.

— **Helyettesítés.** A vármegye főispánja a betegeskedő dr. Horváth Lipót alibunári járásorvos helyettesítésével Tóth Béla antalfalvai járásorvost bízta meg.

— **Tiszti szemle Nagybecskereken.** Ma délután tartották meg Nagybecskereken a szokásos őszi tiszti szemlét, ami szokatlan élelnek szint kölcsonzótt városunk szürke külsőjének. Már a kora reggeli órákban lépten-nyomon szembeötlöttek a legkülönbözőbb uniformisok, nem kis gyönyörűségére azoknak, akik szeretik a katonai pompát. A tiszti szemle különben reggel 9 órakor kezdődött úgy a közös-, mint a honvédlaktanyában. A Rezső-laktanyában a szemlét Meška Ferenc alezredes vezette, jelen voltak pedig Veinovics Mihály százados és dr. Misera József ezredorvos. A szemlén megjelent tiszteket, számszerint 52-öt, Meška alezredes üdvözölte, kifejtve előtük a szemle fontosságát, majd közölte velük a szükséges tudnivalókat és legújabb utasításokat. A honvédlaktanyában Neuschl Ferenc ezredes tartott szemlét a megjelent 12 tartalékos tiszttel. A tiszthelyettesek és tiszthelyettes jelöltek szemléje folyó hó 6-ikán, holnapután reggel 9 órakor lesz a Rezső-laktanyában, mely szemlén jelentkezni tartoznak azok a tiszthelyettesek, akik az ideai fegyvergyakorlaton nem vettek részt. A tartalékos tisztek szemléje f. hó 16-án lesz s ezen jelentkezhetnek azok a tartalékos tisztek, akik a mai szemléről elmaradtak. Holnap reggel 9 órakor utóállítás lesz a Rezső-laktanyában.

— **Az überlandiális bizottságból.** Mokrin község előjárósága az überlandiális huszas bizottságba Horváth Zoltán főszolgabíróvá választotta meg.

— **A szabad iskola.** Mint már említettük, a kultúregyesület szabad iskoláját ma este fél 8 órakor nyitja meg a felső kereskedelmi iskolában. A kultúregyesület elnöksége átiratilag fölhitva az összes munkáregyesületeket, testületeket, hogy ajánlják tagjaik figyelmébe a szabad iskolát s buzdítsák őket, hogy minél nagyobb számban látogassák az előadásokat. A kereskedelmi alkalmazottak szakegyesülete tegnap tartott ülésében már el is határozta, hogy az előadásokon nagyobb számban részt vesz, hasonlóképpen elhatározta a könyvnyomdászok szakegyesülete is s példájukat bizonyára követni fogják a többi munkáregyesületek is már saját érdekében is. Az iskola mai megnyitása bizonyos ünneppésséggel megy végbe s részt vesz rajt a kultúregyesület elnöksége is.

készsége van esve, hogy nem mondhatja neki s nem hallhatja tőle az ellopott szót. Nem volt neki kedvese annyira szerette a verset. De hát lehetetlen volt befejeznie egy költeményt, melybe azelőtt való este fogott, mikor a gonosz tündér végrehajtotta a boszuját.

És miért? Mert a költeménynek épen a „szeretlek” szóval kellett volna végződnie és semmi áron sem tudta másképp befejezni.

A költő verte a homlokát, két kezébe fogta a fejét s kérdezte magában: „Megörültem talán?”

Bizonyos volt pedig benne, hogy megtalálta a szót, mielőtt az ódájába kezdett. Bizonyosága ennek, hogy a rim, melynek azzal rimelnie kellett, már leírva várta, követelte azt, nem akart mást, hasonlóan a szájhoz, mely hogy csak szülessék, várja az ikerszájt.

És elfelejtette a fatális okvetlen szót s még arra sem emlékezett, hogy vajjon tudta-e valaha.

Ezalatt bizonyára valami titoknak kellett lappangani és erről ábrándozott a poeta szüntelen, keserű melázással az erdőszélen, a forrás mellett, hol a tündérek körtáncot szoktak lejteni estéknél, csillagfény mellett.

Nos, amint egyszer ott ábrándozott a galyak alatt, a gonosz tolvaj tündér észrevette őt és beleszeretett. Nem azért volt tündér, hogy feszélyezte volna magát bármiben. Gyorsabban, mint ahogy a lepke a rózsát megcsókolja, ajkára forrasztotta az ajkait és a költő, bármint el volt foglalva az ódájával, pompásnak találta ezt a csókot.

A föld mélyében kék és rózsaszínű gyémántokkal kirakott barlangok nyílnak, csillagként tündöklő lilomkertek. Oda szállt aranyhíntón, melyet szárnyas vakondok huztak, a poeta meg a tündér és nagyon sokáig szeretkeztek ottan, feledve mindent csókjaikon és mosolyaikon kívül.

— **A nagybecskereki árvaház.** A Szentkeresztől nevezett irgalmas nővérek a helybeli róm. kath. árvaház-egylet által fentartott árvaházban a gyermekek gondozását és nevelését magukra vállalván, a németzernyai zárda főnöknője vezetésével két nővér érkezett meg vasárnapon városunkba. Az árvaházban a vezetés átvétele azonban tegnap délután történt. Jelen voltak: Franz J. L. elnök, Magyary Pál pápai kamarás, Franz J. L.-né, dr. Annau Ernőné, Messinger Karolin igazgatónő, Tóth Paula tanárnő, Kiss Sarolta eddigi vezetője az árvaháznak, Szegfűné Goptsa Róza, Szegfű Sándor titkár, dr. Annau Ernő és a nővérek. Franz J. L. elnök amidőn üdvözölte a nővéreket, mint az árvaház vezetőit, gondosan megmutatott minden helyiséget, a titkár felolvasta a leltárat, minden butorról, ruhaneműről és egyéb felszerelési tárgyairól, a nővéreket szíves szavakkal kérte, hogy szeretettel gondozzák, neveljék a reájuk bízott gyermekeket. Majd Kiss Sarolta helybeli állami óvónőnek, ki egy hónapig díjtalanul oly odaadással, szeretettel gondozta, nevelte a gyermekeket és ki annyira iparkodott a hiányzó anyai szeretetet pótolni a gyermekeknek, hogy ezek távozása hírére sirva fakadtak és ki oly példás rendben és tisztaságban tartott mindent, az egyesület nevében hálás köszönetet mondott. Szintazonképpen hálás köszönetet mondott Messinger Karolin igazgatónőnek és Tóth Paula tanárnőnek, hogy egy hónapig ingyen ebéddel és sok egyéb szükségességgel látták el a gyermekeket. Ismételtén kéri őket, hogy jóindulatukat, szeretetüket, támogatásukat továbbra is tartsák fenn az árvaház javára. A buzgó, fáradhatlan elnököt is éltetve, kinek fáradozásai tették lehetővé, hogy az árvaház megnyitott, az átadás befejezést nyert. Magyary Pál pápai kamarás, piébános, miután az apácák az árvaházban laktak, a lakosztályokat sokak jelenlétében megáldotta és beszentelte.

— **A nagybecskereki ipari továbbképző tanfolyam.** A nagybecskereki ipari továbbképző tanfolyam rendes előadásait ma kezdi meg. A tanórák a következő sorrendben fognak megtartatni: hétfőn üzleti fogalmazás és szabadkézi rajz; kedden számtan-mértan és ábrázoló geometria; szerdán szabadkézi rajz; csütörtökön üzleti fogalmazás és ábrázoló geometria; pénteken számtan-mértan; vasárnap ábrázoló geometria és szabadkézi rajz. A tanórák hétköznap este 7-től 9-ig, vasárnap pedig d. e. 9-től 12-ig vannak. Beiratkozni még mindig lehet.

— **A Vhosz köréből.** A Vidéki Hirlapírók Országos Szövetségének felügyelő-bizottsága a napokban tartotta meg Szegeden rendes felévi ülését Csányi János, a szegedi kereskedelmi és iparbank vezérigazgatójának elnöke alatt. A bizottság a szövetség összes vagyonát 115 375 korona 49 fillérben állapította meg. A felévi tényleges bevételek összeg: 6089 korona 48 fill., evvel szemben a kiadások összege: 2698 kor.

Ha pillanatra megszüntek összeforrasztani ajkait, vagy egymás szemébe nézni, csak azért történt, hogy a legkedvesebb szórakozásokban gyönyörködjenek: manók kerekedtek táncra előtök láthatatlan zenekarok hangjai mellett; vagy hogy kedveskedjék neki, a poeta szavaltta el neki hárfát pengette legszébb verseit.

Minden tündéri volta mellett sem ismert ahhoz hasonló örömet, mint mikor ezt a szép fiatal ember megénekelte, ki napról-napra újabb dalokat talált ki és majd meghalt a kéjtől érezni a száj leheletét, amint egész közelről a haját libegtette.

És szakadatlan boldogságban teltek a napjaik. Mindazáltal szomorú ábrándozás fogta el néha a tündért s fejét a kezére hajtva, haja felbomolva a térdéig omlott alá.

— Oh, királynőm! Ugyan mi busit s mit óhajthatsz még gyönyöreink közepette, te, ki mindenható, aki szép vagy? A tündér nem felelt mindjárt. De miután a költő könyörgött.

— Hajh, sóhajtott, — utóvégre mindig szenvednünk kell a rossz miatt, amit elkövetünk, — hajh, szomorú vagyok, mert még soha nem mondtad nekem, — hogy „szeretlek!”

A költő nem mondta ki a szót, de elkialtotta magát örömben, hogy megtalálta a költeménye befejezését.

A tündér hasztalan akarta őt visszatartani a gyémántbarlangban, a csillagokhoz hasonló fényes lilomkertben. Visszatért a földre, befejezte, megírta, kiadta az ódáját, melyben a szomorú ország női és férfiai újra felleltek az elveszett isteni szót.

Ugy, hogy mint hajdan találak voltak a csipkerózsza-bokrok alatt s édes csevegések a házastársak közt. A versek miatt olyan édesek a csókok s a szerelmesek nem mondanak egymásnak semmit, mit a költők meg nem énekeltek volna.

Catulle Mendès.

3 fillér volt. Beteg és állás nélküli hirdapíróknak felév alatt 830 koronát utalványozott az igazgatóság. A bizottság a könyvvezetés felülvizsgálata után megbizta Csányi János elnököt, Tömörkény István alelnököt és Szmolleány Nándor bizottsági tagot, hogy a szövetségnek 92,970 koronát kitevő értékpapírjait, melyek a kereskedelmi és iparbank safe depositjában vannak elhelyezve, vizsgálják felül.

— **A városház udvari épületének lebontása.** Dr. Perisics Zoltán polgármester annak idején javasolta a közgyűlésnek, hogy a városház udvari épületét közegészségügyi szempontból le kell bontatni. A képviselőtestület a javaslatot el is fogadta s az épület lebontását a mai napon már meg is kezdték. Az épület eltávolításának már a legfőbb ideje volt, nemcsak azért, mert az egész épület elől elzárta a világosságot, hanem azért is, mert a lebontáskor kiderült, hogy a falak és a tető gerendái már oly gyengék és rozogák voltak, hogy rövid idő múlva okvetlenül bedőlne volna az egész épület, ami esetleg komolyabb szerencsétlenségnek lehetett volna az okozója. — Ugyanitt megemlítjük, hogy a gimnázium udvarán terbe vett iskolaszolgái lakás építését is megkezdték, amellyel szintén még a tél beköszöntése előtt el fognak készülni.

— **Ahogy van.** A gőzfürdő meleg medencéjében fürdő háziur odaszól a mellette lubickoló barátjához:

— Holnap egy kis családi ünnep lesz nálunk, okvetlenül gyere el hozzánk.

— Örömmel mennék, de nincs kész a fekete ruhám.

— Ugyan ne beszélj. Nem olyan nagy ünnep lesz az; eljöhetsz úgy, ahogy vagy.

— **A hurcolkodás.** Midőn a fecskék megjelennek, csalahatatlansággal jelenti ki mindenki: itt a tavasz! Épp ily határozottan állapítják meg, amidőn a mozgósított szobák az utcára kerülnek, midőn kizikocsi, parasztszekerek, párnázott butorszállító kocsi mind butort és butort hordoznak a város utcáin: itt a „fertály”. Ami jó magyarán azt jelenti, hogy itt a mai lakásrendszer, a bérházba szorított szerencsétlen huszadi századbeli ember legnagyobb átká: a költőzködés. Ilyenkor veszünk búcsút meghatottan az egy, két vagy több szobától, melyet két, vagy több negyedévig otthonunknak nevezünk. Ilyenkor vonulunk be egy másik hasonló, de gyűlölt lakásba, melyet felév, egy év múlva époly fájó szívvel hagyunk el. Ilyenkor van szüretje a hurcolkodó embernek, aki oly különös specialitás a mai világunkban, hogy érdemes volna külön megírni a természetrajzát. A hurcolkodó ember három hónapig az ismeretlenség homályában él, hogy „fertálykor” a legszebb plüsdíványon himbálódzék a szekérre rakott butortorony tetején, hogy behorpasza a zongorát, letörje a szekrények, székek, asztalok lábát, ellopja azt, amit lehet és végül mindezért borralót kérjen. Amint a statisztika bizonyítja, ilyenkor török el a legtöbb tükör, a legtöbb edény és üvegmű. Szóval „fertály” van és a „partáj” költözik. Ez mindent megmond. S ezt elárulja az a folyton sürűbben közlekedő kisebb-nagyobb szekér, koci, talyiga, amely november elsője óta butorral megrakva „közlekedik” Nagybecskerek utcáin.

Művészet, irodalom

Templomi zene.

Írta: Dr. Czirbusz Géza.

Rubinsteinnak van egy klasszikus mondása, midőn az egyházi zene felől kérdezték véleményét: „Biz én uraim, nem tudom, mi az igazi egyházi zene?” Volt a naiv, de igazi válasz. Pedig ezt nem laikus, hanem ünnepeit virtuóz mondotta.

Mi véleménye lehet akkor a laikusnak, mikor gyors tempóban rugató, fortissimokban tüvöltő vagy érzélgős andantinookban ellapuló muzsikát és éneket, illetve énekes muzsikát kénytelen végig élvezni, persze áhitat nélkül, de jókora bosszúsággal.

Akár Afrikában vagy Maleziában volna az ember. Ott az érzelmek mesterséges fölgerjesztésében utazó missziók: Fischerin du kleine, vagy Bocaccio: Fiametta dalát, meg a Nebántsvirág hárfá-áriáját zengik egyházi szöveggel istentisztelet közben. Sőt akadt értelmes misszionárius, nem áruol el, tisztelendő vagy tiszteletes volt-e, elég az hozzá, hogy volt és van, habár nincs egyházi érteke, aki kagylókéntön fuvatott szót a templomban. A kagylós kürt persze varázshangszer lévén (V. ö. A zene az etnografiában. Szeged 1884. Írta: Dr. Cz. G.) — nagy hatást csinált a fekete bőrű hűvek illatos soraiban.

A magam tapasztalataiból hozzá tehetem, nagy gaudiumos derűtséggel halgattam végig egy felvidéki főgimnázium istentiszteletén, midőn diákjaim német Ständcheneket daloltak fel és háromnegyed taktusban (igen kérem, nem énekeltek) Mária énekek gyanánt és német diákok Kommerz-liederjeire, Abt és Fiesca Schmach-fetzen-jeire huzták a komoly liturgikus énekeket. Mindig zsufolt padocrok előtt és fölött...

Nem vagyok elfogult Cecilianus. Szt. Cecilia zeneegyesülete gyönyörű dolgokat produkál, habár néha bizony az is beleesik a középkori monoton merevségbe és unalmas létánizást darál le sub titulo: liturgikus ének. De már a templomi éneknek és muzsikának teljes profanizálását mégsem lehet szó nélkül hagyni.

Itt még a klasszikusok sem kivételek. Mozartnak: Missa brevis-ában p. o. Dona nobis pacem 150 nyargaló taktusával koncertbe való darab, akár Liszt oratóriumai, nem muzsikálisan együgyű, laikus hívek fülébe. Mikor annyi sok szép graduale, pange linqua. Agnus Dei, annyi megható karácsonyi, husvéti négyes van, minék nagy mesterek műveikhez fordulni, amelyek megértésére épp oly tanulmány és zenei képzettség kell, mint a Wagneri operák megértéséhez és műélvezetéhez.

A templom nem a mű élvezetek háza, mely az esztétikához tartozik, hanem a vallásos felbuzdulás és elmélyedés helye, amit egyszerűen, melódikus, komoly ütemű áriákkal is el lehet érni. Mily felséges p. o. egy leány vagy gyermeknek menyéi csilingelése! Mily szép, mily benső egy erőteljes férfinegyes illendő zenekísérettel. Más városokban öltéregyesületek mellett leányegyesületek is vannak az egyházi ének és zene magasságának emelésére. Vajon nem lehetne ilyet teremteni p. o. Beeskereken is? (a Nagyt értem.) Mert hát Muzslya vagy Tótaradác előreláthatólag kevesebb hanganyaggal rendelkezik, mint Beeskerek a Nagy.

Az nem kifogás, hogy Kölnben, Mainzban, Párisban, még Budapesten is a műzene és a művészeti koncertezés járja a kóruson. E nagy városoknak annyi temploma van, hogy ez a magas muzsikálás is helyen van ott. De már Párisban is az a panasz, hogy Chaminate Eugén szavai szerint: „C'est non seulement un crime (ez az orkesztrális zene t. i.), de liturgie, c'est encore violation manifeste du gout”. Nemcsak liturgikus vétség a produkálás, hanem nyílt megsértése a jó ízlésnek. (La music sacré tell que la veut l'église. Paris 1897. Lethielleux).

Ha a francia füleket is sérti a laicizálás, annál inkább a miénket, akik nem dobtuk ki az egyházat a társadalomból s még mindig értékeljük a zene s ének hatására a szívek, mikor szenvedelmek lecsillapítására, fájó lelki sebek zsongítására és az élet küzdelmeiben elcsüggedt, elfáradt lelek vigasztalására, biztatására szól az egyházi ének s a templomi zene.

* Polgár Károly újabb szerződése. Megirtuk már, hogy a délvideki szinikerület minden pályázat kiírása nélkül Polgár Károly szinigazgatót újabb 3 évre szerződtette. A szerződést vasárnap délután írták alá és pedig Botka Béla főispán a szinikerület részéről, továbbá Polgár Károly szinigazgató. Tanuként szerepelnek: Jankó Ágoston alispán és Zitkovszky Béla főispáni titkár.

* Vadász-Naptár 1909. évre. Hazánkban a vadászat ösfoglalkozás. Ezért, manapság is valóban egyike a legnemesebb, férfias és testedző sportok egyikének, azzal a különbséggel, hogy míg a többi sportnemek mindegyike egyéni jellegűt képvisel, addig a vadászat közgazdaságilag egy igen fontos szerepet játszik. A vadászat helyes gyakorlása, az ok- és célszerű vadlányésztés előmozdítása, valamint a vadászat összes ágaira vonatkozó tudnivalók hasznos ismertetése céljából íródott a Vadász-Naptár, immár V-ik évfolyama. Szerzőjét, Remetei Kövály János vadászati író, a magyar vadászok és erdészek a szaklapokból is nemcsak mint szakíró, hanem mint kiváló vadászt is a legelőnyösebben ismerik; munkáján meglátszik, hogy annak minden egyes adatait nem theoretikus fejtegetésekből, hanem a gyakorlati vadászatból merítette. Ez nem száraz ismertetés, vagy adatfelforolás, hanem a szerző a szeretetreméltó csevegő hangján mond el minden tudnivalót; komolyan és adattal spekelve, ahol kell, de melegen és szórakoztatóan ott, ahol alkalom kínálkozik. Olyan ez a naptár, mintha az ember egy esztendőn át egy tapasztalt, jó szemű és ép kedvű vadásztársaságban járná az erdőt, mezőt; a komoly vadász-munka óráiban rövid, helyes, találó utbaigazítást és magyarázatot hall tőle, a pihenő idejét viszont érdekes társalgásával élénkíti meg, vagy pedig vele együtt mélyed el a természet szépségén való gyönyörködésbe. A vadászati és fegyveradó törvényeinek közlése zárja be a sok hasznos és célszerű utmutatásokkal telt kis kézikönyvet. A szépen kiállított és izléses címtáblával bekötött naptár, ifj. Nagel Ottó kiadása, Budapest, Muzeum-körút 2. szám. Ára 3 korona.

* A „Zenélő Magyarország” közismert zene-műfolyóirat ép most megjelent 370-ik füzeté újra a legjobb s kedvelt zongora-ujdonságokat közli, még pedig: I. Bodor Ernő „Sárga levél, sárga levél” és „Megállok a kaputokban elmenőben” hangulatos magyar dalait. III. Strausz József „Nap és éj — Tag und Nacht” gyorspolkát. IV. Franck Gábor „Erotopagnion” Szerelmi dal, rendkívül bájos és dallamos zongoraművét. Elismert tény, hogy annyi zene-művet s a leg-

jobb hazai és külföldi szerzők kiváló ujdonságait, csak 6—8 koronáért szerezhetni meg külön kiadásokban, amennyit egy füzet ad e pompás zene-műfolyóiratnak; mégis rendkívül elterjedtsége miatt 6 korona félelvéi előfizetésért 12 ily gazdag tartalmu füzetet s egy 50 oldal tartalmu albumot — egész évi előfizetésért pedig a husvéti és karácsonyi zenealbumokat teljesen ingyen adja előfizetőinek. Előfizetések a most folyó 1908. évi 2-ik (július—decemberi) félévre, a „Zenélő Magyarország” (Klökner Ede) zene-műkiadóhivatalához, Budapest, VIII. József-körút 11. intézendők, honnan kívánatra kimerítő árjegyzéket ingyen és bérmentve küldenek.

TÁVIRATOK

A jövő évi költségvetés.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délelőtti Széll Kálmán elnöklésével ülést tartott, amelyen folytatta a jövő évi költségvetés tárgyalását. Az ülésen a kormány részéről Wekerle Sándor miniszterelnök és Apponyi Albert gróf kultuszminiszter volt jelen.

A napirenden ma a vallás és közoktatásügyi törvényjavaslat volt, amelyet Sági Gyula ismertetett és ajánlott elfogadásra.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter szólal fel ezután s rámutat arra, hogy a kultusztervezet költségvetése 4 és fél millióval szaporodott, ami azt bizonyítja, hogy a kormány mindent elkövet a kulturális fejlődés érdekében.

Rakovszky Béla kérdezi, hogy a katolikus autonómiáról szóló törvényjavaslat kész van-e s miért nem terjeszti a kormány a törvényhozás elé. Ő tudja, hogy a néppártnak, úgy mint a többi pártnak, mikor a koalícióba léptek, fel kellett függeszteni az elveit, azonban úgy mint a többi párt, ők is igyekeznek minél többet elérni.

Széll Kálmán elnök figyelmezteti, hogy a pénzügyi bizottság ülésein a párt-szemponatoknak nincsen helye.

Nagy Emil azt mondja, hogy a katolikus autonómia a függetlenségi pártnak a programjában is benne van.

Bizony Ákos a protestáns autonómia dolgában intéz kérdést a kormányhoz.

A német császár Ausztriában.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, Vilmos német császár tegnap este Ekardsauba érkezett, ahol Ferenc Ferdinánd trónörökösét két napig vadászni fog.

A dunai hajóraj az Aldunán.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” ered. táv.) Mint Péterváradról jelentik, a dunai hajóraj holnap onnan Zimonyba megy s annak környékén gyakorlatozni fog. A hajóraj egyelőre az Aldunán marad, sőt esetleg téli állomását is Zimonyban tartja.

Az amerikai elnökválasztás.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) New-Yorki jelentések szerint az elnökválasztás egész nap folyt Amerika minden államában. A választás kedden este 8 óráig, vagyis az európai időszámítás szerint ma hajnali két óráig tartott. Az eredmény ezideig még nem ismeretes, egyes magánjelentések azonban Taft győzelméről adnak hírt.

A balkáni események.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” ered. távirata.) Mint Szentpétervárról sürgönyzik, a cár tegnap Péterhofban kihallgatáson fogadta Berchtold gróf szentpétervári magyar-osztrák nagykövetet, akinek átnyújtotta a cár választát királyunk kéziratára.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Belgrádból jelentik, Milovanovics külügyminiszter Londont nagyon elégedetlenül hagyta el s különösen az érintette kellemetlenül, hogy az

angol király nem volt hajlandó őt fogadni. Milovanovics most Párisban van s abban fáradozik, hogy Fallières elnök fogadja.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) Szaloniki-i jelentés szerint a „Memphis” francia gőzös tegnap Szerbiának szóló nagymennyiségű hadikészlettel odaérkezett.

A Polónyi—Lengyel-pör a kurián.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” ered. távirata.) A Polónyi—Lengyel-pör tárgyalását ma délelőtti folytatta a kuria. Ma délelőtti először a zsidó vallású esküdtek közjegyzőileg hitelesített nyilatkozatát olvasták fel. E nyilatkozat szerint az esküdtek megállapodtak abban, hogy Lengyel Zoltánt felmentik. Sándor Pál vallomása után azonban elállottak ezen elhatározásuktól, mert félték a zsidóüldözéstől s abban állapodtak meg, hogy csak becsületsértésben mondják ki bűnösnek Lengyelt, aki így csak pénzbüntetésre ítélt a törvényszék, nagyon megdöbbentek, mert igazságtalanságnak tartották. Vázsonyi Vilmos védő kéri a Magyarország és Alkotmány akkori cikkeinek felolvasását, melyben a két lap terrorizálta az esküdteket. A kuria tanácsa elrendeli a cikkeket szorosán idevonatkozó részeinek felolvasását. Ezután Vázsonyi Vilmos védő előadja azokat a sérelmeket, amelyekkel a vádlottat a tárgyalás folyamán illették. A tárgyalás folyik.

Nagy sikkasztás az orosz haditengerészetnél.

Budapest, nov. 4. (A „Torontál” ered. távirata.) Mint Szentpétervárról jelentik, az orosz haditengerészetnél nagy sikkasztást fedeztek fel. Egy tengernagyot letartóztattak, 14 tengernagy pedig lemondott.

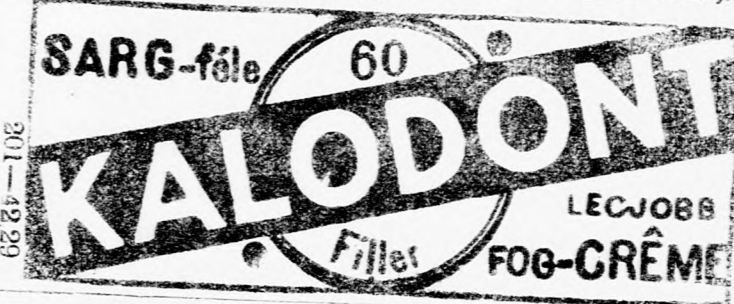
Határidő-üzlet.

Budapest, nov. 4. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték: Buza (április 1909.) . . . 24.84 — — — — —
Rozs (novemberre) . . . 21.74 — — — — —
Rozs (áprilisra 1909.) . . . 20.46 — — — — —
Zab (áprilisra 1909.) . . . 17.02 — — — — —
Tengeri (áprilisra) . . . 14.94 — — — — —

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Nyiltér.

(E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.).

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1908. október hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:
Temesvár, Versez, Zombolyáról: délelőtti 9 óra 28 p.
Pancsováról: délután 5 óra 40 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 18 p.; délután 5 óra 50 perc.
Szegedről: (motorkocsij) d. e. 9 óra 47 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 50 perc.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:
Zombolyáról, Versezről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 perc.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 30 perc.
Pancsováról: reggel 8 óra 27 perc.
Zombolyáról: (keskenyvágányu vonal) reggel 8 óra 23 p. este 7 óra 05 perc.
Csösztelekről: (keskenyvágányu vonal) délután 4 óra 39 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:
Pancsovára: délelőtti 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 9 óra 50 p.; este 6 óra 46 p.
Szegedre: (motorkocsij) délután 1 óra 15 perc.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:
Zombolya, Temesvár, Versez: délután 4 óra 35 p.
Temesvár, Versez, Antalfalva—Pancsova és Alibunára reggel 3 óra 23 perc.
Zombolyára: (keskenyvágányu vonal) reggel 2 óra 31 p. délután 5 óra 25 perc.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon d. e. 11 óra 38 perc.
Csösztelekre: (keskenyvágányu vonal) délelőtti 11 óra 55 p.
Módosról—Temesvárra: minden kedden, pénteken és vasárnapon 2 óra 10 p. délután.
Temesvárról—Módosig: minden kedden, pénteken és vasárnapon indul Temesvárról 11 óra délelőtti.
Módosról—Zombolyára: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 2 órakor.
Zombolyáról—Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 5 óra 30 perc.

Árverési hirdetmény.

Alólirott közbirtokosság közhírré teszi, miszerint a tulajdonát képező, a Tiszán üzendő, Padé—Ada közt közlekedő rév

(komp) jogot,

valamint Padé határában a Tiszában üzendő halászati jogot

f. évi nov. 14-én d. u. 4 órakor Padén a közbirtokosság titkári hivatalában nyilvános árverésen örökösen eladja.

Közelebbi árverési feltételek a közbirtokossági titkárnál megtekinthetők.

Zárt írásbeli ajánlatok is elfogadhatók, melyekben kiteendő, hogy az árverési feltételeket ismeri s azokat ajánlattevő elfogadja.

Kikiáltási ár a rév (komp) jogra 32000 korona, a halászati jogra 4000 korona, vagy mindkét jogot összevéve 36000 kor. Bánatpénz az összeg 10%-a.

Padé, 1908. évi október hó 31.

999—3.2

Padéi közbirtokosság.

6184/1908. sz. A nagybecskereki járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetmény.

A klekki **körorvosi állás**, mely Lázárföld, Jankahíd, Magyarszentmihály és Klekk község székhelyvel álló körzetből áll, lemondás folytán megüresedett, mely állásra pályázatot hirdetek.

A körorvos javadalmazása a következő: Kézpénzben 1600 kor., kézi gyógyszerár tartási jog. Klekk községben szabad lakás, mely áll 4 szoba, konyha, éléskamra, pince, istállóból, fás szinből, 800 □-öl kerthől.

Látogatási díj nappal 80 fill., éjjel 1 kor. 60 fill. Halottkémlésért Klekken 40 fill. Husszemle díj Klekken.

Köteles hetenként egyszer Lázárföldre, Jankahidra és Magyarszentmihályra menni, mely alkalomkor az illető község ingyenes fogatot állít.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy felszerelt kérvényeiket **f. évi nov. 25-ig** alólirotthoz nyújtsák be.

A választás határnapját később fogom kitűzni.

Nagybecskerek, 1908. évi október 28.

1001—3.1

Lowieser,
főszolgabíró.

4218/1908. sz.

1003—3.1

Pályázati hirdetmény.

Torontálvármegye csenei járásához tartozó és nyugdíjazás folytán megüresedett bobdai **jegyzői állásra** ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1900: XX. t.-c. 3. §-ában, illetve az 1883: I. t.-c. 6. §-ában körülírt képesítésüket, valamint eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket **1908. évi nov. 25-ig** hivatalomhoz nyújtsák be.

Javadalmazás: Kézpénzfizetés állami kiegészítéssel 1552 kor., irnoktartási átalány 240 kor., utiátalány 80 kor., irodai átalány 80 kor., 8 köbm. tűzifa, szabad lakás, a község házában 400 □-öl kert hasznélvezete.

Csene, 1908. évi november hó 3.

Uzbasich,
főszolgabíró.

Schlesinger L.

nemzetközi házasságközvetítése

Berlin 18.

a kontinens legnagyobb intézete.

Allandóan több száz vagyonos

hölgy előjegyezve.

658—104.30

Árverési hirdetmény.

A dávidházi gazdaság felosztása folytán **f. évi nov. 12-én reggel 8 órakor**

38 drb jármosökör,

18 drb ló,

2 drb tehén,

1 cséplőgarnitúra (Máv. 10 HP.),

1 gőz tengerimorzsoló,

továbbá szekerek, kocsik és különféle gazdasági eszközök önkéntes árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladtnak.

Vasúttállomás: Torontálujvár, vagy Öregfalu.

1000—4.1

Dávidházi gazdaság.

1358/1908. sz.

1002—1.1

Hirdetmény.

Idvor község határában egy körülbelül 14—15 éves

sötét pejkanca,

hbk. és kb. 128 bélyegű ló bitangságba vétetett. Értéke 80 kor.

Igazolt tulajdonosa **1908. évi nov. 25-ig** Idvor község elöljáróságától átveheti. Ellen esetben a ló ugyanaz nap **d. e. 9 órakor** nyilvános árverésen el fog adatni.

Idvor, 1908. évi november 2.

Forster,
jegyző.

5041/1908. sz.

A nagyikindai járás főszolgabírájától

Pályázat.

Nákófalva községben rendszeresített és 1000 kor. fizetéssel javadalmazott **II. segédjegyzői állásra** pályázatot hirdetek.

Akik ezen állást elnyerni óhajtják, képzettségét, minősítését és eddigi alkalmaztatást igazoló bizonylattal felszerelt kérvényeiket a nagyikindai szolgabírói hivatalhoz **f. évi nov. 25-ig** küldjék be.

A választás f. évi nov. hó 25-én d. e. 9 órakor Nákófalva község házában fog megtartatni.

Nagyikinda, 1908. év október 30.

996—3.2

Vogel,
tb. főszolgabíró.

MÉRLEGKÉPES**KÖNYVELŐ**

elvállal olcsó díjazás mellett délutáni és esti órákra könyvelést és irodai munkákat.

Bővebb felvilágosítással e lap kiadóhivatala szolgál.

Az Arpad utcai 637/15. sz. házában több kisebb és nagyobb

lakás
azonnal kiadó.

Tudakozódni e lap kiadóhivatalában lehet.

766—x.35

ELADÓK.

Szép hálószobabutor, 2 külön szekrény, matt diófa, lámpák és különféle lakásberendezési tárgyak olcsón eladók.

Hunyady-utca 6. sz. a., I. em.

Grünbaum-féle ház.

1000—1.1

Vendéglő-megnyitás.

Az Arpad-u. 638/15. sz. házában levő vendéglő ujonnan átalakítva, mint

Vendéglő a Naphoz

megnyílt.

018—x.9

Mindenkor jó valódi borok és egyéb italok, valamint ételekről gondoskodva van.

KÓNYA FERENC

papucsos mester

NAGYBECSKEREK HUNYADI-(16)-UTCA.

Kereskedő vevőinek szives figyelmébe ajánlja dusan felszerelt raktárát.

Levantei papucs kivétel.

Nagy raktár posztó cipőkben (magas és alacsony), férfi- és női, továbbá szögelt papucsokban, pacsni és szögelt bocskorokban.

Pontos kiszolgálás. — Olcsó árak.

997—3.2

RÁMPÁS

dr. Brájjer Lajos
= szőlőjéből.

Kapható: =
Zápolya-utca I. sz.
(a házmesternél).

822—x.34

GYÁROSOKNAK, KERESKEDŐKNEK ÉS IPAROSOKNAK SAJÁT ÉRDEKÜK,

hogy gyártmányukat, áru- és iparcikkeiket mennél többet hirdessék. — A hirdetések 1900. évi július hó 1-je óta bélyegmentesek és annyira olcsók, hogy aki nem hirdet, az maga ellen vét.

HIRDETÉSEK FELVÉTELEK A „TORONTAL” KIADÓHIVATALÁBAN.